

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:

Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. lde küldendők
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:

Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. lde küldendők
az előfizetési díjak és hirde-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Az öntözés.

Most, hogy inkább beszélünk és tervezünk a Hortobágy hasznosításáról és a rétek öntözéséről, nem lesz érdektelen közölni Ereky Károly-nak, kiváló közgazdasági irónknak az öntözés-ről szóló cikkét, mely így hangzik.

Nálunk az a közfelfogás uralkodik, hogy az amerikai föld őstermő-ereje teszi lehetségessé az odavándorlók kenyérkeresetét. Határozott formában olvasom sokszor, hogy Magyarország földje az ezeréves kultúra folytán kimerülőfélben van, míg Amerika szűz talaja őserőtől duzzad és így természetes, hogy a magyar és általában az európai nép kivándorlása Amerikába mindaddig tart, míg az amerikai vállalkozók új termőföldet tudnak a bevándorlók rendelkezésére adni. Ezzel a felfogással szemben az egyik leghíresebb észak-amerikai agrárius író, T. Byard Collins: The new agricultura című, New-Yorkban megjelent könyvében azt olvasom, hogy az északamerikai Unió államaiban az új farmok a terméketlen sivatagon létesítettek. Az Unió közel 10 millió négyzet-kilométer összes területéből 5%, azaz 500,000 négyzet-kilométer volt csak olyan, hogy azon a bevándorlók, minden előmunkálat nélkül farmot létesíthettek. T. Byard Collins szerint az északamerikai Unió összes többi termőterülete, ami pedig közel 3.000,000 négyzet-kilométerre rug, nagy vízepítési munkálatok révén volt csak termékenynyé tehető és száz meg száz millió dollár befektetés révén sikerült csak Észak-Amerika sivatagjait termőfölddé varázsolni. A nagynevű amerikai szerző szerint ez a befektetés tette azonban az Uniót hatalmassá, mert Amerika öntözés nélkül a világ egyik legszegényebb országa lenne.

Az öntözés hasznát maga a természet ismertette meg az emberrel. Mindenütt a világon találkoztunk öntözött földekkel. És ez természetes is. A Nilus, a Rajna, a Duna és a Tisza egyformán termékenyítették meg az elöntött réteket s így a föld minden részén megfigyelhették az emberek, hogy rétek termelőképességét mesterséges árszattással is lehet növelni. És ez a megfigyelés nagyjelentőségű dolog. Mint láttuk, Amerika ennek köszönheti gazdagságát és mint tudjuk, a régi Egyiptom is a Nilus árabásaiból tartotta fenn nagy kulturájú társadalmát. Nagyjelentőségű azonban a réttöntözés nálunk is. A rét az állatállományunk tápláló anyja, a helyközi forgalom és a mezei munkaerő forrása. Az állati izomerő a rétből fakad

és hustáplálékunknak is a rét az alapanyaga. Ezért termel például Németország 54.000.000 hektár összes földjéből 12 millió állati takarmányt. És a német kormány különösen nagy súlyt helyez arra, hogy a rétmivelés modern elvek szerint történjék. Siegenben, Westfáliában rétmesteriskolát tart fenn. A tanulóknak 6000 hektár öntözött rét művelésében szerzik meg szakismereteiket és a rét öntözés évről-évre nagyobb földdarabra terjeszkedik ki. Megemlítek néhány példát.

Westfáliában, Lippstadt mellett, harasztvidék volt. Még a Hortobágnál is porlagabbnak látszott. Egész éven át csak néhány szamár és birka legelt rajta. Az öntözés ezt az 1200 hektárnyi területet paradicsomkertté varázsolta. A hektár évenként való szénatermése, középértékben, 100 métermázsa rajta, a rétbér pedig 200 márka. Ugyanilyen vizgazdasága van Baden nagyhercegségnek is a Fekete-erdő vidékén. Évről-évre ezer hektár friss rét kerül itt öntözés alá. A magaslaton a völgyeket elzárják és a vízfolyást gáttal szabályozzák. Az így nyert vízzel 80,000 hektár rétet öntöznek és kétezer turbinát hajtanak. Tulterméstől nem kell félni. Az öntözött rét ára egyre emelkedik és hektárja jelenleg 3000 márkával drágább, mint a természetes rété.

Legérdekesebb azonban az öntözés a városok környékén. Azok a fejlett angol, francia és német városok, melyek lefolyó szennyvizeiket nem vezethetik a tengerbe, vagy valami nagy folyóba, piszkos vizüket réteken és kertekben öntözik el. Mivel Magyarország nagyobb városai, amelyek nem fekszenek a Duna, vagy a Tisza partján, közegészségi viszonyaikon hasonló eljárással segíthetnek legkönnyebben, ismertetem Berlin szennyvízzel öntözött területeinek célját és mezőgazdasági jövedelmezőségét.

Berlinben a múlt század hatvanas éveiben nem volt sem vízvezeték, sem szennyvizcsatorna. Az emberi és állati hulladékokat pöcegödrökben gyűjtötték össze és időnkint a Sprebe hordták. Berlin növekedésével ez az állapot azonban tartahatatlanná vált. A város talaját a szennyes vizek annyira áthatották, hogy az utca egyszerre mindenütt szagos volt, a Berlinek átfolyó kis Spree vize pedig az undorodásig tele volt piszokkal. A szenny oly mértékben szaporodott, hogy Berlinben veszedelmes volt élni és a porosok fővárosa volt Európa egyik legegészségtelenebb városa.

Ezen a szerencsétlen állapoton azzal segítet-

tek, hogy a városi szennyvizeket széjjel öntözték Berlin vidékén hatalmas szivattyúk és csőrendszerek segítségével. És azóta Berlin a legegészségesebb városok közé tartozik. Berlinben naponként körülbelül 200,000 köbméter szennyviz keletkezik, amelyiket 6000 hektár termő felületen öntöznek széjjel és pedig 11 szivattyutelep működik a város legmélyebb pontjain és hatalmas vascsöveken nyomja ki a szennyvizet a várostól 10–15 kilométer távolságra. Mikor a szennyviz a 6000 hektár területű birtoktesten keresztül a talajba szivárog, jól megrágyázza a földet és megtisztulva ömlik a Spreebe, illetőleg a Havelbe. Berlin városának az öntözött földjeiről évenként 3.000.000 márka a bevétele eladott fű, répa és egyéb növényterméséből, de ezért mégsem tud a mezőgazdaságából nagy hasznot kihozni, mert jóllehet csak 6000 hektár öntözött földre van szüksége, mégis 15,000 hektárt vásárolt össze, úgy, hogy jelenleg 9000 hektár földje parlagon hever és legfőlegb néhány 100 hektár van belőle, részben 50–100 márkáért, holott Berlin városa átlag 4000 márkáért vásárol meg egy hektár kopár homokföldet. Berlin városa tehát nem az öntözésre fizet rá, hanem a spekulációból előre megvásárolt és ki nem használt földterületeire, mert 24 millió márka helyett 60 millió márkát fektetett földvásárlásokba. Nálunk Magyarországon az öntözéssel kapcsolatos mezőgazdaság érdekében Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter szerzett érdemeket. Bizonyára figyelme ki fog terjedni a városok szennyvizének közgazdasági felhasználására. Sok földet lehetne ezzel megjavítani és a most értéktelennek látszó szerves hulladékok okosan felhasználva jóvédelmet hoznának.

Erekly Károly.

A csatornázás ügye.

Egy idő óta szokássá vált nálunk, hogy a miniszteriumokban el nem intézett ügyekről beszélünk és akadnak napról-napra próféták, akik jövendölgetik, hogy a belügyminiszter megsemmisítette az általános csatornázásra vonatkozó közgyűlési határozatot és elfogadta az ez ellen beadott felebbezést.

Hogy milyen álláspontra helyezkedik a belügyminiszter, azt még most nem tudjuk, annyit azonban határozottan állíthatunk, hogy a felhangzó „Carmen lugubre“ legalább is korai, mert a miniszterium még nem döntött a csatornázás kérdésében. Lehet, hogy változtat a határozaton, az is megtörténhetik, hogy azt megsemmisíti, annyi azonban bizonyos, hogy a különböző hiradások egyáltalában nem használnak sem a csatornázás ügyének, sem a város tekintélyének.

Elég baj már az, hogy a felebbezés megtörtént és a csatornázás kérdésének megoldása ismét késett egy esztendő. Természetesen ezzel együtt a vízvezeték kiépítése is eltolódik, mert a kettő csakis egyszerre, párosan oldható meg. És mert egyes bizottsági taguraknak eleme a felebbezés és a nélkül csonkának és áldástalannak tartják bizottsági tagsági működésüket, a leggondosabban előkészített ügyek halasztást szenvednek és a város közönsége nem tud hozzájutni azon

művek végleges befejezéséhez, melyek városunk egészségügyi viszonyán nagyot lendítenének.

Felebbezéshez mindenkinek van joga, de éppen abban áll a bölcsesség, ha valaki ezen jogával okosan él, mert különben csak kárt okoz a felebbezéssel az ügyek gyors fejlődésének. És mivel a csatornázási tervek illetékes fórumok által felül lettek vizsgálva, az egyes bizottságok és a városi tanács rengeteg dolgot végzett, míg azt a közgyűlésnek bemutatta, nézetünk szerint elég felesleges igyekezet volt e felebbezés megszerkesztése, mely városunk szépen megindult fejlődését lehet évekre visszavetette.

Eszünk ágában sincs kétségbe vonni a jóhiszeműséget a felebbezés részéről, annyi azonban bizonyos, hogy mi jobban megnyugszunk a szakemberek számításában, mint bárkinek egyoldalú felfogásában. Azt sem szabad elfeledni, hogy a múltban, még nem is olyan régen, éppen azok nevezték a felebbező gyártókat kerékkötőknek, akik most makacs következetességgel gyártják a felebbezéseket, végtelen kárára a gyorsabb előhaladásnak.

Hogy pedig a miniszter nem döntött ezen kérdésben, bátran állíthatjuk, mert biztos tudomásunk van arról, hogy az ügy még tárgyalás alatt áll. Kár tehát előre örvendezni azoknak, akik tele tudóval hirdették, hogy a miniszter megsemmisítő rendelete már a küszöbön van. Közügyeket nem kell és nem szabad ily könnyelműen kezelni.

Ha majd megjön a miniszteri határozat, akkor beszélhetünk a dologról, addig azonban legyünk türellemmel és ne fessünk a falra olyan képeket, melyek csak egyeseknek a nyári hőség által felhevült agyában rajzolódnak le.

A földmivelésügyi miniszter az erdőkért.

Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter a kopár, vizmosásos és futóhomokterületeken ez évben létesítendő, közgazdasági jelentőséggel bíró erdőültetések megjutalmazására, az erdőtörvényben kapott felhatalmazás alapján, az országos erdei alaphól tizenegy nagy jutalmat, tíz elsőrendű és kilenc másodrendű elismerő jutalmat tűzött ki és pedig: három egyenként 1000 koronás nagy jutalmat (kettőt készpénzben, egyet disztárgyban), négy, egyenként 800 koronás nagy jutalmat (kettőt készpénzben, kettőt disztárgyban), négy, egyenként 500 koronás elsőrendű elismerő jutalmat (kettőt készpénzben, kettőt disztárgyban), öt, egyenként 400 koronás elismerő jutalmat (háromat készpénzben, kettőt disztárgyban), öt, egyenként 300 koronás másodrendű elismerő jutalmat (háromat készpénzben, kettőt disztárgyban) és négy, egyenként 200 koronás másodrendű elismerő jutalmat (háromat készpénzben, egyet disztárgyban).

Ezen jutalmakért az érdekelt birtokosok (bérletlők) azon erdőültetésekkel versenyezhetnek, amelyeket az 1879. évi XXXI. t.-c. 165. §-ában körülírt kopár, vizmosásos, vagy futóhomokterületeken, állami pénzsegély igénybevétele nélkül a folyó év tavaszán vagy őszén foganatosítottak.

Megkivántatik azonban, hogy: *a)* az 1000 koronás nagy jutalmakra versenyző erdősítések egy tagban legalább 25 kat. hold terjedelműek, *b)* a 800 és 600 koronás nagy jutalmakra versenyző erdősítések egy vagy több tagban legalább 25 kat. hold terjedelműek, *c)* az 500 és 400 koronás elsőrendű elismerő jutalmakra versenyző erdősítések egy vagy több tagban legalább 10 kat. hold terjedelműek, *d)* a 300—200 koronás másodrendű elismerő jutalmakra versenyző erdősítések egy vagy több tagban, legalább 5 kat. hold terjedelműek legyenek.

A pályázó birtokos a versenyre bocsátott erdősítést az első munkálatoktól kezdve a jutalom odaitélésének idejéig állandóan gondozni, a szükséges pótlásokat fogantatosítani s a létrejött erdőt az 1879. évi XXXI. t.-c. 2., illetve 4. §-ai szerint erdőként fentartani és kezelni tartozik.

A versenyre bocsátott erdősítések az 1914-ik évben fognak a helyszínén megbiráltatni. A jutalmak kiosztásánál az erdősítések sikere és közgazdasági jelentősége, az erdősítésnél fölmerült nehézségek és az erdősítésre fordított költségek fognak irányadóul szolgálni, de a pénzjutalmak kiosztásánál figyelembe vétetnek ezek mellett a birtokos vagyoni viszonyai is.

A pályázó birtokos a jutalmakra csak akkor tarthat igényt, ha a versenyre bocsátott és a jutalomra érdemesnek ítélt erdősítés a jutalom odaitélésének idejében is birtokában lesz.

Az odaitélt pénzjutalmak egy harmadrésze az erdősítést teljesítő kezelő erdőtiszt (gazdatisztet vagy bérlőt) fogják illetni. A disztárgyakat nyert birtokosok azon alkalmazottai pedig, akik a jutalmazott erdősítések teljesítése körül kiváló érdemeket szereztek, érdemük szerint külön pénzjutalomban fognak részesülni.

A folyó év tavaszán teljesített erdősítéseket legkésőbb folyó évi augusztus hó végeig, a folyó év őszen teljesített erdősítéseket pedig legkésőbb f. évi december hó 25-ig kell a birtokosnak a közigazgatási erdészeti bizottságnál vagy a kir. erdőfelügyelőségénél pályázatra bejelenteni. A pályázati kérvényben az erdősítés helyét (község, dűlő, helyrajzi szám), kiterjedését és az erdősítésre használt fanemet pontosan meg kell jelölni.

— **Kérelem.** *Egy közigazgatási naptárt óhajtván szerkeztetni, abban szeretném közölni Debreczen sz. k. város összes tisztviselőinek, továbbá kezelő- és segéd személyzetének rövid életrajzát, irodalmi, társadalmi stb. tevékenységét. Ez okból felkérem összes tisztviselő társaimat, méltóztassanak lehetőleg kimerítő életrajzi adataikat velem legközelebb 1909 szeptember 1-ig közölni. A naptár a naptári részen kívül tartalmazni fogja a közigazgatás fontosabb kérdéseit és valóságos utmutatója lesz a tisztviselőknek, segéd- és kezelő személyzetnek. A kéziratokat címemre kérem (Városház földszint 7.1.) küldeni. Debreczen, 1909 augusztus 10-ikén. Koncs Ákos, „A város” felelős szerkeztője.*

Hirek.

— **A király születés napja.** Ó Felsége születése napján istenitisztelet volt a ref. rk., és az izraelita templomokban. Az istenitiszteleten ott láttuk Kovács József polgármestert, a városi tanácsot, tisztikart, Hajdu vármegye tisztikarát, a kir. táblát törvényszéket, a honvédség- és közös tisztikart, végül a nagy idők tanuit a honvédeket.

— **Polgármesteri értekezlet.** A törvényhatósági joggal felruházott városok polgármesterei kongresszusokat szeptember 9-ikén fogják megtartani Kassán.

— **Husvizsgálat.** A rendőrség a napokban a hatósági állatorvosal husvizsgálatot tartott és ez alkalommal sok romlott hust kobzott el. Nézetünk szerint az illetőket nemcsak meg kellene büntetni, hanem nevüket a nyilvánosság elé kellene tárni, hogy óvakodjanak tőlük a vevők.

— **Szabadságon.** Szabó István adópénztáros a héten kezdte meg harminc napra terjedő szabadságidejét.

— **Pályázók városi hivatalokra.** Augusztus 16-ikán járt le a mérnöki és egy adópénztári tiszt állásra hirdetett pályázat. A mérnöki állásra csak ketten pályáztak ifj. Török Gábor kir. kulturmérnök és Fodor József mérnök. Az adópénztári tiszt állásra többen pályáztak.

— **Halálozás.** Lapunk zártakor vettük a hirt, hogy polgár *Balogh Ferenc*, városunk törvényhatósági bizottsági tagja 64 éves korában elhunyt. Béke poraira.

— **Az ohati ártézi kut elromlott.** A város ohati birtokán, amelyet Fried Emil bérel, pár év előtt ártézi kutat furatott, amely pompás vízen kívül arról volt nevezetes, hogy világító gázt is szolgáltatott. Ez a pompás kut most felmondta teljesen a szolgálatot. A csőveit ugyanis a rozsdá elette, mert vörös fenyő helyett vascsőveket raktak bele. A bérlő jelentést tett a tanácsnak a dolgról és kéri az ártézi kut sürgős helyreállítását.

— **A debreczeni reform. tanítóképző intézet értesítője az 1908—1909. iskolai évről.** Közvetteszi: *Orosz István igazgató.* A debreczeni ref. tanítóképző intézet értesítőjében több érdekes adatot találunk az intézet fejlődésére. Az iskola vezetése a legbuzgóbb férfiak kezébe van letéve. Az első félévben 157, a másodikban 134 tanuló látogatta az intézetet, az év végén 9% kitűnő, 23% jeles, 31% jó, 33% elegendő és csak 1% végzett eredménytelenül. A legtöbb tanuló debreczeni illetőségű volt. Az intézet szertárai, könyvtára az idén is gazdagodott vétel és ajándékozás útján. A tanulók tandíjat nem fizetnek. Az intézetnek 12 ösztöndíjalapítványa van.

— **A Debreczeni kereskedelmi és iparkamara évi jelentése.** A debreczeni kereskedelmi és iparkamara most adta ki évkönyvét és évijelentését a kamarai kerület 1908. évi közgazdasági viszonyairól. A munka két főrészből áll. Az első könyv a kamara múlt évi munkásságát ismerteti, a kamara háztartási és vagyoni viszonyait, könyvtárát, iparmuzeumát, a hivatali és személyi viszonyokat s a múlt évben végbement újjáalakulást. Majd a kerület érdekeltsegeinek nyilvánartatása, az iparosok és kereskedők, házalók, gyárak és cégek kimutatása következik, ezt követi a minisztériummal és hatóságokkal való érintkezés leírása a fontosabb kérdések ismertetésével. Külön fejezet szól a szakoktatás és iparfejlesztés támogatása terén tett munkásságról. A második rész a tulajdonképpeni évijelentés a kerület közgazdasági viszonyairól. Borús általános bevezetéssel kezdődik ez, s tüzetes tárgyalást ad

a munkásviszonyokról és kivándorlásról. Áttér ezután a kereskedelem nagy fejezetére s a kerület kereskedelmi szervezeteinek ismertetése után sorra veszi a mezőgazdasági, kertészeti, állatokkal, állati terményekkel, borral, szeszrel, fával és egyéb cikkekkel folytatott árukereskedelmet. A bányászat (só-, érc-, vas és fémbányászat) viszonyainak megírása után sorra következnek az agyag-, üveg-, fa-, fém-, ruházat-, élelmi-, bőr-, nyomda- és építőipar dolgai, végül a háziipar. Végül a törvényhozás és jogszolgáltatásról irt fejezet azt adja elő, hogy a kamara miképp igyekezett az érdekeltség szempontjainak érvényt szerezni a törvényelőkészítések munkáiban.

A nagyerdei hidegvizgyógyintézet

folyó évi áprilís havában megnyílt.

Intézeti és fürdő-orvos **Dr. Szász Adolf.** (lakik Piac-utca 59. sz.)

A vizgyógyintézet látogatói a vizgyógyintézet orvosa, vagy más orvos rendelvénye alapján vehetik az intézetet igénybe s a rendelvény a fürdőszolgának átadandó.

A vizgyógyintézet délelőtt 5—1 $\frac{1}{2}$ 9-ig, délután 1 $\frac{1}{2}$ 5-től 1 $\frac{1}{2}$ 8-ig férfiak, délelőtt 1 $\frac{1}{2}$ 9—12-ig és délután 1—1 $\frac{1}{2}$ 5-ig nők által használható. Ugyanott reggel 5 órától este 7-ig kádfürdő, hétfőn, szerdán és pénteken nők, egyéb napokon férfiak által használható gőzfürdő áll rendelkezésre.

A fürdő felügyelőség.

Versenytárgyalási hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város légszeszgyárában egy 8000 m³ befogadó képességű gáztartány építendő, mely később 12,000 m³-re legyen bővíthető. A tartány 1910 okt. 1-ig helyezendő üzembe a szállítási feltételekben foglalt körülmények figyelembe vételével.

Ugy a felhasználandó anyag, mint a munkaerő lehetőleg magyarországi legyen; ezeknek egyenlő feltételek melletti előny biztosítatik és ezek tekintetében vállalkozó aláveti magát úgy a város, mint a kormányhatóság ellenőrzésének.

Az ajánlathoz mellékelendő a szerkezet rajza, staticai és gáznyomási számítása, valamint súlykimutatása és kitüntetendő, hogy ajánlattevő a szállítási feltételeket ismeri és azokat kötelezőleg vállalja.

Melléklendő továbbá az ajánlott összeg 5%-ának megfelelő óvadék letéti jegye. Az óvadék kézben, vagy óvadékképes értékpapirban Debreczen sz. kir. város házi pénztáránál helyezendő letétbe.

Az így felszerelt és megfelelő felirattal ellátott zárlt írásbeli ajánlatok Debreczen sz. kir. város polgármesteri hivatalánál legkésőbb 1909 szeptember 6-ik napjának déli 12 órájáig adandók be.

Elkészve érkezett, táviratilag tett, vagy helytelenül kiállított és felszerelt ajánlatok és utóajánlatok nem vétetnek figyelembe.

Az ajánlatok a városháza kistanácstermében szept. hó 6-án d. u. 3 órakor fognak nyilvánosan felbontatni, amikor ajánlattevők, vagy megbizottjaik jelen lehetnek.

Ajánlattevők a végleges döntésig kötelezettségben maradnak. A város fentartja magának a jogot, hogy az ajánlatok között tetszése szerint szabadon választhasson, vagy azokat vissza is utasíthassa.

Mindennemű további felvilágosítás Debreczen sz. kir. város világítási vállalatának igazgatóságánál szerezhető be, ahol az ajánlati minták és feltételek is díjtalanul rendelkezésre állanak.

Kelt Debreczen, sz. kir. város Tanácsának 1909 augusztus 5-én tartott üléséből.

A városi Tanács.

Alapított 1561. Telefon: 270.

« DEBRECZEN SZAB. KIR. VÁROS »
KÖNYVNYOMDA-VÁLLALATA.
 (VÁROSHÁZÉPÜLET, KOSSUTH-UTCA.)

A modern technika legújabb vívmányaival felszerelve, készít mindenféle nyomtatványokat a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig, jutányos ár mellett. ☺☺☺☺☺

Meghívók, eljegyzési kártyák, üzleti nyomtatványok, körlevelek a legizlésesebben állíttatnak ki. — Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközöl. ☺☺☺

Tartós betűrebből készült tömöntvényekkel helybeli és vidéki nyomdáknak, könyvkötőknek jutányos árért rövid idő alatt szolgálunk.